

Verslag Bewonersavond Toekomstvisie Orvelte

11 juni 2025 - 19.30 uur

Aanwezigenlijst in bijlage 1.

Reactie groep bewoners in bijlage 2.

Welkom en inleiding

Door Anton Bardie, dorpscoördinator en Marc Hoogland, voorzitter Stichting Coöperatief Orvelte. Wytze Patijn geeft een presentatie over de toekomstvisies van de vijf experts. Dat zijn: Michel van Maarseveen, directeur Gelders Landschap en Kastelen; Arnoud Odding, museoloog en oud directeur Museum Twente; Wytze Patijn, architect en oud Rijksbouwmeester; Dave Storm, oud directeur attractiepark Slagharen; Stephan Warnik, directeur Zuiderzeemuseum.

Op 18 december 2024 hebben deze externe experts een bezoek aan Orvelte gebracht. Op basis daarvan en van beschikbaar gestelde achtergrond informatie zijn zij ieder afzonderlijk vanuit een analyse tot een diversiteit van aanbevelingen gekomen. De bouwstenen hiervan worden door Wytze Patijn vanavond toegelicht. De presentatie is te vinden bij documenten op onze website www.cooperatief-orvelte.nl.

Vervolgproces

De input van gisteravond (ondernemersavond) en vanavond worden genotuleerd en meegenomen in de gesprekken met belangrijkste stakeholder (Het Drents Landschap, Gemeente Midden-Drenthe, Provincie Drenthe). Uiteindelijk zal alle input leiden tot een concept toekomstvisie voor Orvelte, "een stip op de horizon". Deze komt dan weer terug voor breed gedragen besluitvorming.

Gesprek/reacties naar aanleiding van de presentatie en verstrekte stukken

Er zitten goede elementen in maar bewoners voelen zich nog niet zo gehoord. De experts hebben een allemaal een achtergrond in het museale of attracties, waarom is er niemand met een bewonersachtergrond gesproken? Wytze Patijn licht toe dat zij vanuit hun eigen expertise hebben geadviseerd. Er is geen enkele partij apart gesproken. De experts hebben veel ervaring in zijn algemeenheid met recreatieve en museale functies in een leefomgeving. Bijvoorbeeld ook in binnensteden, de situaties zijn wel anders, maar de dynamiek is hetzelfde.

Daarnaast worden er enkele kritische vragen gesteld over de opzet van deze informatieavond. Wat is de achtergrond van de gescheiden avonden? Ondernemers en Inwoners moeten juist samen optrekken. Het bestuur van SCO heeft er op advies van de adviesraad voor gekozen om twee sessies te organiseren, omdat de insteek van het gesprek wel degelijk verschilt. Dat kan soms ook belangen laten botsen en dan is het goed om dat gelijk in het begin scherp te hebben. Na dit gesprek ligt er nog steeds gevoeligheid bij enkele aanwezigen, maar we trekken ook de conclusie dat ondernemers en bewoners samen door één deur zullen moeten. Er zijn enkele bewoners die vooraf hun reacties op schrift hebben gesteld, deze worden toegevoegd aan het verslag. Voorzitter Marc Hoogland benadrukt dat dit het eerste

moment is waarop iedereen wordt gehoord en dat alle input gelijkwaardig meegenomen wordt. Uiteindelijk willen we een toekomstvisie opstellen die in balans is.

De monumentale achtergrond is een gegeven en er zijn veel evenementen die een piekbelasting geven maar niet altijd een link hebben met het decor Orvelte. De huidige evenementen zijn druk en dat is leuk, maar daarna is het ook weer prettig dat er rustige dagen zijn. Accent leggen op het versterken van attractiewaarde door het jaar heen betekent wel wat voor inwoners. Het is niet in het maatschappelijk en culturele belang om puur een woondorp te maken van Orvelte volgens de experts. Er is in het verleden veel in het dorp geïnvesteerd. Het samengaan van toeristische functie en wonen moet je in balans houden. Er wordt door de inwoners gewezen op het spanningsveld tussen monumentale en toeristische functie en bewonersfunctie.

Voor inwoners is het economische verdienmodel niet leidend. Het is nu vooral horeca volgens een aantal mensen. Er is weinig aanbod. In de voorstellen vindt men de ideeën over kleinschaligheid, authenticiteit en levendigheid interessant. Bijvoorbeeld oude rassen teelt, boomgaarden enz. Duurzaamheid, voedsel, ecologie, authenticiteit, historie zijn positieve punten uit de plannen, voor de bewoners én bezoekers wordt het dan interessant.

Minder enthousiast van te grote drukte en massale drukte op 1 plek. Men wordt blij als de plannen ertoe leiden dat er minder pieken zijn en meer balans in het aantal bezoekers door het jaar is. Ook meer fietsers en wandelaars zijn wenselijk.

De woorden "museumdorp" en "evenementensetting" geven allergie, liever focus op educatie, ervaringen opdoen en minder heisa. Meer met de herder en schaapskudde doen bijvoorbeeld. Het advies meer horeca en terrassen op de Brink zou kunnen leiden tot juist meer kermis.

Bekendheid van Orvelte is heel groot. Alle bewoners dragen het dorp een warm hart toe. Wat wandelen en fietsen betreft kan er veel verbeterd worden. De routing voor fietsers bijvoorbeeld. Er is veel veranderd op het gebied van wandelen, bijvoorbeeld het bruggetje achter zorgboerderij. Koeien vertrappen een wandelpad. Orvelterzand is een mooie plek om natuur te beleven, maar het pad is weggehaald. Is hier met eigenaresse over gesproken? (navraag na afloop leert dat eigenaresse zelf het pad heeft gesloten). Veel routes gaan over privéterrein, hier moet meer over gesproken worden. Er is informatie over een aardkundig monument langs de weg naar Westerbork, waarom deze niet verplaatsen naar Orvelte? Iedereen loopt op straat in Orvelte, meer fietsroutes door het dorp kan dan problemen geven met voetgangers. Dat moet je dan goed organiseren.

De plannen voor tolhekken van de gemeente uit het verleden zijn niet nagekomen terwijl het wel een goed idee was. Het probleem zit hem in het beslag van de hekken, dit ontbreekt. De gemeente zoekt een oplossing hiervoor. Bankjes, bruggetjes, straatmeubilair en kleine reparaties worden niet uitgevoerd, het dagelijks beheer moet op orde zijn en is heel belangrijk. Daar straalt ook liefde uit voor het dorp. Meer regie en verantwoordelijkheid en invloed op de openbare ruimte is

mogelijk als je ook beschikking hebt over de budgetten van de gemeente voor onderhoud. Dat is wellicht toekomst ambitie.

Het is lastig om vrijwilligers te vinden. We zijn maar een kleine gemeenschap uiteindelijk. Zorgboerderij wellicht ook in te zetten voor onderhoud. IVN wordt ook nog genoemd als partij om te betrekken, zij hebben de stukken ook gekregen en willen proactief iets met Orvelte doen. Er zijn ook veel vrijwilligers van buiten het dorp, die ook Orvelte liefhebbers zijn.

Er is ook draagvlak en positiviteit ingebracht door bewoners. Bij het Masterplan hebben we veel geld gehad, maar de levendigheid (verbetering ondernemingsklimaat) is afgelopen 5 jaar niet toegenomen. Dat steekt sommigen die hier veel tijd in hebben gestoken. Het geld is gebruikt om de parkeerplaats als SCO over te nemen van Het Drents Landschap. De inkomsten hieruit komen in de begroting terug en worden in het democratische proces met de adviesraad besteed. Er zijn veel ambachten verdwenen, de huurprijzen zijn hoog, Drents Landschap is een sleutelspeler daarin. Er zijn ook particuliere bewoners in eigen panden en huurpanden. Vergeet de woning coöperatie Woonservice niet.

In het kader van Masterplan kwamen we vaker bij elkaar, dat was erg waardevol. We hebben elkaar nodig een verhaal van Orvelte kan verbindend zijn zowel voor bewoners en ondernemers. Communicatie en onderlinge uitwisseling is erg belangrijk, in dit proces en ook in het vervolg. We missen een ontmoetingsplek voor dorpelingen zgn "dorpskroeg" zou wel eens heel belangrijk kunnen zijn voor onderlinge binding. Er zijn mooie initiatieven maar we weten heel weinig van elkaar. Bijvoorbeeld het verbindende verhaal van de geheime sage van Orvelte.

Hoe gaat het proces nu verder?

We halen nu de informatie op bij ondernemers en inwoners. De verslagen van de beide avonden komen op de website van SCO. Daarna gaan we naar de gemeente, provincie en HDL. Deze partijen hebben ook om de visie gevraagd toen zij subsidie verstrekten. Daarna komt er een concept voorstel terug in de adviesraad. De visie moet uiteindelijk leiden naar draagvlak en eensgezindheid om ook naar externe stakeholders richting te kunnen geven. Bewoners geven aan dat er behoefte is aan nog een gecombineerde avond in het proces waar de ondernemersbelangen en bewonersbelangen gezamenlijk besproken kunnen worden.

Als we nu dingen gaan creëren, dan moeten ze wel duurzaam worden belegd. De werkgroepen moeten wel gedragen worden. In het verleden waren lijntjes korter. Ergens voelen bewoners een grotere afstand. Het was persoonlijker dat werkt motiverender. In principe hoeft het ook nu niet ingewikkeld te zijn. Het is van belang dat de werkgroepen weer meer gaan leven.

De adviesraad als centraal orgaan bestaat in oktober drie jaar er dan worden er weer nieuwe plekken ingevuld. Ook nu zijn er vrije plekken met name voor deelnemers met economische banden. Er wordt aan de Stichting verzocht om het proces om te komen tot bezetting van de adviesraad transparant en democratisch te organiseren.

Afsluiting

Marc Hoogland geeft aan dat we blij zijn met de grote opkomsten op deze avonden. Dat er struggles zijn hoort er ook bij. Uitsmijter van Wytze Patijn: "Ik ben onder de indruk van uw betrokkenheid, u bent heel erg Orvelte minded. Blij met positieve reacties op elementen uit de visies. U heeft ook gezegd wat u niet wilt "geen heisa". De opmerking over het "dorpscafé" is ook belangrijk als ontmoetingsplek. Een mooie ambitie voor de toekomst".

Bijlage 1

Presentielijst 10 juni 2025 - Bewoners

Naam

Hilde de Noord
Jan Doeke Tammes
Jan Hamel
Mirjam Pauwels
Esther van het Maalpad
Ingrid Dolfing
Bas Eefting
Hilly Wassen
Rina Hazeleger
Annemarie Beugel
Willemien de Haas
Janinka Dolfing
Jan de Haas
Esther Thie
Frank van der Vlerk
Wicher Kerkmeijer
Verginie Wijshoff- van der Klerk
Joke Wolff
Cathelijne v. Riemsdijk (v.d. Klerk)
Piere Puts
Niels Brandaan Cotterink
Paula Hellmann
Richard Kubbe
Niek Peters
Pieter Jan Luiten
Marina Keizer
Mirjam Schokker
Marc Hoogland
Wytze Patijn
Anton Bardie

Bijlage 2

Reactie op de vijf adviezen door een groep bewoners

Vooraf. Veel adviezen komen overeen met het Masterplan waardoor er in zekere zin sprake is van en herhaling van zetten. Dat is niet erg want het haalt iedere bewoner weer even bij de les. De adviezen van de vijf experts kunnen ons inziens daarom gezien worden als een herbevestiging van de conclusies uit het Masterplan en maken de daarin besproken onderwerpen weer actueel.

1. Orvelte als inspiratiedorp, Michel van Maarseveen.

Wij onderschrijven de visie dat Orvelte een inspiratiedorp zou moeten zijn in plaats van een decordorp zoals het nu is met kernwoorden:

Duurzaam
Kleinschalig
Authentiek

De genoemde uitwerking hiervan zoals: landschap-inclusieve (biologische) landbouw met oude gewassen, meer dieren in het dorp, een aanbod voor kinderen en educatieve programma's zou verder kunnen worden uitgebreid en uitgewerkt met bijvoorbeeld:

- Leg een heemtuin aan met inheemse bloeiende planten.
- Herstel de oude groententuin met oude vergeten groenten
- Leg een historische fruitboomgaard aan en herstel de bestaande boomgaard
- Vraag de zorgboerderij of zij het onderhoud daarvan willen doen
- Organiseer 1 x per jaar een open tuinen dag van dorpsbewoners, i.s.m. Elp
- Breng de Noordes terug naar veldjes van b.v. 3000m², en leg de grote keien terug op de veldafscheidingen, ga daar aan strokenteelt doen en leg uit hoe goed dat is voor de biodiversiteit.
- Toen de Bruntingerhof geopend werd, heel officieel, vroegen kinderen en wat is er nu voor ons?
- Neem de Bruntingerhof als startpunt voor educatieve wandeling, bijvoorbeeld een puzzeltocht voor gezinnen (graag wel het kunststof varken verwijderen uit de Bruntingerhof) en maak daarvoor een educatieve plattegrond voor kinderen met informatieve vragen als:

Landschap:

- Wat is een es?
- Schrijf op het plattegrondje de naam van de essen
- Wat groeit er op een es
- Hoeveel straten heeft Orvelte en hoe heten ze?
- Wat is een eendenkooi en waar staat de eendenkooi van Orvelte?
- Waar is het zonnebloemdoolhof en wat staat er op het eind?

Schaapskudde:

- Hoeveel schapen zijn er?
- Welke rassen
- Er zijn ook geiten bij. Van welk ras zijn die?
- Eten schapen en geiten dezelfde planten?
- Hoe oud kan een schaap of geit worden?
- Zo'n liksteen, waar is die voor en wat zit erin?

Gebouwen:

- Wat is het oudste gebouw van Orvelte
- Wat zijn gebinten en wat zijn de oudste gebinten?
- Hoe bepaal je de leeftijd van gebinten?
- Wat is een oelebret, tel het aantal oelebretten in de dorpsstraat
- Waar komen al die grote keien in de straten en bij de boerderijen in Orvelte vandaan?
- Hoe oud zijn die?
- Vroeger dacht de boeren dat de flinten groeiden. Hoe kan dat?

Zo zijn talloze educatieve vragen te bedenken voor verschillende leeftijdsgroepen.

Dus: richt je op cultuur, historie en natuur in combinatie met educatie.

Wij onderschrijven het voorstel om activiteiten tijdens de kerstdagen te organiseren. Niet weer met een markt op de brink maar met bijvoorbeeld verteldagen met meerdere verhalen en verschillende vertellers en 'unplugged' oude muziek op verschillende locaties, binnen en buiten.

2. Orvelte levend dorp van verhalen, Arnoud Odding

We gebruiken **niet** meer het woord museumdorp en verbannen dat uit pr-uitingen en websites, b.v. SBB! (actief erachteraan gaan)

We noemen ons dorp monumentendorp (zoals ook verwoord in het Masterplan)

Wij onderschrijven het idee om meer met verhalen te doen uit het verleden en het heden.

Wij vinden echter niet dat daarbij al te veel virtuele technieken, podcasts en videomakers passen. In een authentiek dorp zoals Orvelte dat wil uitstralen, moeten deze vormen van 'ervaring' terughoudend worden gebruikt. Immers, en in overeenstemming met de opvatting van de expert zelf, zouden de verhalen van Orvelte verteld moeten worden in het decor van verstilte, monumentale boerderijen en woonhuizen in een dromerig pastoraal landschap.

3. Het landschap van Orvelte, Wytze Patijn

De genoemde focus op het landschap en de ontstaansgeschiedenis als uniek 'selling point' spreekt ons erg aan. De geologische ligging met zandrug, de Oude Vaart, de essen, het Ellertsveld en het Orvelterzand zouden veel meer onder de aandacht van de bezoekers van Orvelte moeten worden gebracht. Nu blijven de toeristen vaak

'hangen' in het dorp zelf maar het is het omringende landschap dat het dorp heeft gemaakt.

In Orvelte, bijvoorbeeld in de Bruntingerhof, zou een natuur- cultuurhistorisch en geologisch kenniscentrum een plek kunnen krijgen.

Het uitbreiden van wandel en fietsroutes in de omgeving zou hier naadloos op aansluiten en inderdaad, Orvelte als pleisterplaats voor wandelaars en fietsers zou het dorp een kwalitatieve meerwaarde geven.

Het aantal wandelroutes zou uitgebreid kunnen worden, i.s.m. met het IVN

Het **bruggetje** achter de zorgboerderij is verdwenen. Jammer. Het was verrot. Kan er een nieuw bruggetje komen? Het is de route van het Drenthepad. Het DL doet er niets aan maar zijn er andere mogelijkheden voor financiering? Kan reclassering hierin iets betekenen?

Helaas zijn de twee wandelroute van het dorp naar het Orvelterzand en Oud Orvelte afgesloten door de grondeigenaar. De opgegeven reden (achtergelaten afval, schade aan het pad door ruiters) is volgens ons twijfelachtig. Is er wel overleg geweest met de eigenaar? Is er door Landschapsbeheer wel geprobeerd afspraken te maken?

Bijvoorbeeld door een afsluitboom voor ruiters op te hangen en een bordje met regels. Vrijwilliger zouden misschien wel 1 x per week het pad willen controleren. Is dat voorgesteld?

Misschien kan er gesproken worden met de eigenaresse uit Witteveen?

Waarmee wij het oneens zijn met de expert is om meer activiteiten over het gehele jaar te organiseren. Met activiteiten tijdens de kerstdagen zijn wij het eens, maar wij vinden het aanbod zoals het nu is voldoende. Er wordt immers ook gewoond in het dorp.

4. Orvelte vanuit het Perspectief Drenthe, Dave Storm

Een inzet op Orvelte als Oerddorp: historie gecombineerd met eigentijds aanbod van verse duurzame en – onze toevoeging – biologische producten kunnen wij waarderen.

Zoo-bizar hoeft van ons niet weg maar zou zich wat meer kunnen richten op inheemse dieren en deze als cultuurvolgers moeten presenteren. Het is een trekker voor de jeugd. Een combinatie met de educatieve wandelingen zoals hierboven genoemd zou een mooie toevoeging zijn.

Themadagen, theatervoorstellingen lijken ons een goed idee. Bij 'folkloristische' groepen fronzen wij onze wenkbrauwen. De associatie met klompendansen komt daarbij op.

Een zeer bijzondere activiteit is één keer in het dorp georganiseerd. Dat was het Wereld dans- en muziekfestival Sivo dat op 19 t/m 21 juli 2019 bij wijze van

uitzondering in Orvelte plaatsvond. Een herhaling van dit folkloristische festival, als terugkerend evenement, zou goed in Orvelte passen. Helaas is het gezien de omvang van de organisatie en de kosten niet erg waarschijnlijk dat het herhaald zal worden.

5. Activiteiten voor Orvelte, Stephan Warnik

Deze expert heeft naar de activiteiten in Orvelte vergeleken vanuit zijn ervaring met het Zuiderzeemuseum.

Het grote verschil van het Zuiderzeemuseum met Orvelte is echter dat Orvelte geen museum is maar een dorp waarin echt gewoond wordt door het grootste deel van de bewoners.

Aansluiten bij open monumentendag en de kerstperiode lijkt ons een goede keuze maar een bredere spreiding van activiteiten gedurende het hele jaar vinden wij geen goed plan. Het dorp is geen permanent festivalterrein maar een woondorp met een goed afgewogen aantal jaarlijkse activiteiten.

Orvelte is een woondorp waar evenementen plaatsvinden.
Geen evenementendorp waar mensen wonen.

Andere aandachtspunten die niet door de experts zijn besproken

- Hoe verloopt het contact met de gemeente nu? Is er nog een contactambtenaar?
- hoe is de VABO betrokken bij de coöperatie? Alleen via enkele inwoners op persoonlijke titel maar niet structureel als dorpsvereniging?
- Wie betaalt onze ideeën?
- SBB meer bij het dorp betrekken
- Maak een dorpscafé voor de bewoners, een ontmoetingsplek, dat kan ook in een roterende horeca gelegenheid. Organiseer op regelmatige basis, bijvoorbeeld 6 x per jaar eten met de VABO en dan een film of verhaal.
- En, noem de brink in Orvelte gewoon de **brink** en niet evenemententerrein!

11 juli 2025.

Pierre en Esther Puts

Frank van der Vlerk en Cathelijne van Riemsdijk

Paula Hellmann en Niek Peters

Jan en Willemien de Haas

Virginie en Pepijn van der Vlerk

Joke Wolff en Wicher Kerkmeijer